

ULUSLARARASI CEZA MAHKEMESİ (UCM) SAVCILIGINA

Bildirimde Bulunan : DİYARBAKIR BAROSU - Lise Cad. 4. Sk. Güneş 2009 Apt. A/Blok
No:1 Yenişehir/Diyarbakır – Türkiye

Konu : Suriye’de Son Dönemlerde başta Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillere ler Olmak Üzere Farklı İnanç, Kimlik ve Diğer Azınlık Sivillere Yönelik İşlenen Savaş Suçları ve İnsanlığa Karşı Suçlar Hakkında Re’sen Soruşturma Açılması Talebi

1.Olayların Özeti

Suriye’nin belirli bölgelerinde 10 Aralık 2024 tarihinde yönetimin değişmesiyle beraber başta başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık siviller olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillere sivil halka yönelik sistematik ve geniş çaplı saldırılar gerçekleştirilmektedir. Yayınlanan uluslararası insan hakları raporlarına göre, bu saldırılar sonucu binlerce Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillere yaşamını yitirmiş, yüzlerce kişi yaralanmış ve on binlerce sivil zorla yerinden edilmiştir. Suriye’de bulunan selefi örgütlerin, Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillere nüfusun yaşadığı Lazkiye, Humus, Hama başta olmak üzere birçok bölgeyi hedef alarak kitlesel infazlar, işkence, yakarak imha etme ve zorla yerinden etme gibi yöntemler kullandıkları uluslararası insan hakları kurumlarının raporlarında, basın kuruluşlarının haberlerinde ve sosyal medyada görülmektedir. Tanık ifadeleri de bu grupların köylerde toplu katliamlar gerçekleştirdiğini ve sivil halk üzerinde sistematik şiddet uyguladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, HTŞ’nin yönetimi altındaki bölgelerde, Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivillerin mal varlıklarına el konulduğu, dini ve kültürel miraslarının yok edildiği iddiaları bulunmaktadır. Bu süreçte, insansız hava araçları ve ağır silahların kullanıldığı saldırılarda, sivil altyapı da ciddi zarar görmüş; okullar, hastaneler ve ibadethaneler hedef alınmış, bazı yerleşim yerleri tamamen harabeye dönmüştür.

2. Saldırıyı Yapan Örgütlerin Saflarında Yer Alan UCM’ ye Taraf Devletlerin Vatandaşları

Uluslararası Ceza Mahkemesi’nin yargı yetkisi kapsamında değerlendirildiğinde, söz konusu eylemler, her ne kadar **Suriye Roma Statüsü'ne taraf olmasa da**, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi’nin UCM’ ye sevk etmesi (Roma Statüsü m.13/b), UCM Başsavcısı’nın re’sen soruşturma başlatması (Roma Statüsü m.15) ya da Suriye’de savaşan yabancı uyruklu kişilerin vatandaşı oldukları ülkelerin UCM’ye taraf olması (Roma Statüsü m.12/2-b) nedeniyle Mahkemenin yetkisine girmektedir.

Katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahıslar içinde **UCM’ ye taraf devletlerin vatandaşları** yer almakta olup, bu unsurlar UCM yargı yetkisini doğrudan harekete geçirmektedir: **Tacikistan, Ürdün, Mısır, Fransa, Belçika, Almanya vatandaşı** savaşçılar katliamlarda rolü

olan örgüt, grup ve şahıslar içinde yer almakta olup, bu nedenle UCM' nin yargı yetkisi doğmaktadır. Uluslararası toplum, özellikle de UCM'yi kuran Roma Statüsüne taraf devletler ister ulusal yargı sistemleri ister UCM aracılığıyla hesap verebilirlik süreçlerini desteklemelidirler.

3. Hukuki Dayanaklar

1. **Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü Madde 7 (İnsanlığa Karşı Suçlar)**
 - 7(1)(a): Kasten öldürme,
 - 7(1)(h): Etnik veya dini bir gruba yönelik zulüm,
 - 7(1)(i): İnsan kaçırma ve zorla kaybettirme.
2. **Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü Madde 8 (Savaş Suçları)**
 - 8(2)(a)(i): Sivillere yönelik kasten öldürme,
 - 8(2)(e)(i): Sivillere karşı saldırılar düzenleme,
 - 8(2)(e)(vi): Kadınlara ve çocuklara yönelik cinsel şiddet ve diğer kötü muameleler.
3. **Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü Madde 12 ve 13**
 - 12(2)(b): UCM'ye taraf bir devletin vatandaşı olan kişiler tarafından işlenen suçlar için yargı yetkisi.
 - 13: UCM savcısının re'sen soruşturma başlatma yetkisi.
4. **Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Statüsü Madde 15**
 - 15(2): UCM savcısının hükümet dışı örgütlerden veya uygun gördüğü diğer güvenilir kaynaklardan ek bilgi alması
5. **Cenevre Sözleşmelerine Ek ve Uluslararası Silahlı Çatışma Mağdurlarının Korunmasına İlişkin 8 Haziran 1977 tarihli Protokol Madde 50**
 - 50: Sivil hak tanımı

Protokol'ün 50.maddesi siviller ve sivil nüfus kavramını tanımlamaktadır:

1. *Sivil, Üçüncü Sözleşmenin Madde 4 (A) (1), (2), (3) ve (6) 'nda ve bu Protokolün Madde 43 'ünde sözü edilen kişi kategorilerine girmeyen kişilerdir. Bir kişinin sivil olup olmaması konusunda kuşku olması durumunda, söz konusu kişi sivil sayılacaktır.*
2. *Sivil halk, sivil olan tüm kişilerden oluşur.*
3. *Sivil halkın içinde sivil tanımına uymayan kişilerin bulunması halkın sivil niteliğini bozmaz.*

Protokol'ün 51. maddesindeki “Sivil nüfus ve münferit siviller saldırının hedefi olamaz” şeklindeki hüküm sivil nüfusun ve münferit sivillerin, askeri operasyonlardan kaynaklanan tehlikelere karşı genel korumadan yararlanacağını açıkça belirtmektedir. Bu ilkenin bir sonucu olarak, sivillere ve sivil nüfusa yönelik ayırım gözetmeyen saldırılar da yasaklanmıştır.

Protokol'ün 51/4. Maddesindeki ayırım gözetmeyen saldırıları da tanımlamaktadır:

- (a) *belirli bir askeri hedefe yöneltilmemiş saldırılar;*
- (b) *belirli bir askeri hedefe yönlendirilemeyen savaş yöntemleri ve araçlarının kullanıldığı saldırılar; ya da*
- (c) *bıraktıkları etkiler bu Protokolce öngörüldüğü şekilde sınırlandırılmayan savaş yöntemlerinin ve araçlarının kullanıldığı saldırılar; ve netice olarak, böyle her bir durumda,*

hiçbir ayırım gözetmeksizin askeri hedefleri ve sivilleri ve sivil malları vurma özelliğine sahip yöntemlerin kullanıldığı saldırılar.

Uluslararası Ceza Mahkemesi Tüzüğü'nün Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi 5.maddesinde yer alan tanıma göre soykırım, diğerlerinin yanı sıra, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir grubu tamamen veya kısmen yok etme kastıyla işlenen şu fiillerden herhangi biri anlamına gelir *“grubun üyelerini öldürmek; grubun üyelerine ciddi bedensel veya zihinsel zarar vermek, grubu fiziksel olarak kısmen veya tamamen yok edilmesine yol açacak koşulları kasten yaşatmak, grup içinde doğumları engelleyici tedbirler uygulamak ve gruba ait çocukları zorla başka bir gruba nakletmek.”*

Soykırım unsuru teşkil eden herhangi bir eylemin, bir veya daha fazla kişiye karşı yalnızca belirli bir grubun üyeleri olmaları nedeniyle işlenmiş olması gerekir. Bu noktada bu bireylerin hedef alınmasının özel nedeni belirli gruba ait oldukları için olmalıdır. Dolayısıyla mağdur, bireysel kimliği nedeniyle değil, ulusal, etnik, ırksal veya dini bir gruba mensubiyeti nedeniyle seçilmektedir.

Diyarbakır Barosu olarak başvurumuzun Roma Statüsünün 15(2). maddesi uyarınca değerlendirilmesini talep ediyoruz. Avukatlığın ve Baroların misyonundan kısaca söz etmek gerekirse;

Türkiye’de avukatlık mesleği, adil yargılanma ve savunma hakkının ve dolayısıyla hukuk devletinin temel kurucu unsurlarındandır. Bu temelde baroların demokratik toplum yararına insan haklarını korumak, geliştirmek ve işlerlik kazandırmak üzere, gerek sivil demokratik gerekse hukuk ve yargısal çalışmaları etkin biçimde yürütmesi gerekir.

Türkiye’de baroların kamusal nitelikli insan haklarını koruma görevinin yasal dayanağı Avukatlık Kanunu’nun baroların kuruluş ve niteliklerini düzenleyen 76. maddesine dayanmaktadır. Avukatlık Kanunun 76. maddesinde *“Barolar; avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlâkını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır.”* şeklinde tanımlanmakta; baroların yönetim kurullarının görevlerini düzenleyen 95/21. maddesinde ise *“Hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlara işlerlik kazandırmak”* görevi baro yönetim kurullarının görevlerinden biri olarak sayılmıştır.

Baroların kamusal ve toplumsal görevi olarak düzenlenen *“bu kavramlara işlerlik kazandırmak”* ifadesi, barolara pozitif yükümlülük yüklemektedir. Pozitif yükümlülük, verilen görevi yerine getirmek üzere aktif eylemde bulunma zorunluluğunu içermektedir. *“Hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak”* görevi ise ulusal ve uluslararası alanda görülmekte olan ve özellikle toplumsal hak ihlallerine ilişkin davalara katılma talebinde ve *“amicus curiae”* başvurularında bulunma hususunda uygulama alanı bulmaktadır.

4. Deliller

- SOHR (Suriye İnsan Hakları Gözlemevi) tarafından 15 Mart 2025, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği (OHCHR) tarafından 10 Mart 2025 ve Uluslararası Af Örgütü tarafından 12 Mart 2025 tarihlerinde yayınlanan raporlar.
- Uluslararası basında yer alan haberler ve tanıklıklar, özellikle BBC, Al Jazeera, Reuters ve Human Rights Watch tarafından yayımlanan detaylı saha raporlarını içermektedir. Bu raporlar, Katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahısların sivil halk üzerinde uyguladığı baskıyı, zorla yerinden etmeleri, infazları ve sivil altyapıya yönelik saldırıları belgelemektedir. Ayrıca, bölgedeki yerel gazetecilerin aktardığı bilgiler, katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahıslar tarafından işlenen suçların sistematik ve geniş çaplı olduğunu kanıtlamaktadır. Tanık ifadeleri ise, saldırıların belirli mezhepsel grupları hedef aldığını ve etnik temizlik niteliği taşıdığını açıkça ortaya koymaktadır.
- Bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının ve insan hakları örgütlerinin sunduğu belgeler, özellikle Suriye İnsan Hakları Ağı (SNHR), İnsan Hakları İzleme Örgütü (HRW) ve Uluslararası Af Örgütü'nün bölgedeki saha araştırmalarına dayanmaktadır. Bu belgelerde, katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahısların Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivilere yönelik gerçekleştirdiği infazlar, zorla kaybetmeler, işkence, mal varlığına el koyma ve zorla göç ettirme gibi eylemleri detaylı olarak raporlanmıştır. Ayrıca, bağımsız araştırmacılar ve yerel gazetecilerin sağladığı görsel ve yazılı kanıtlar da bulunmaktadır.
- Tanık ifadeleri ve görsel deliller.

5. Talepler

1. Suriye'de Başta aleviler olmak üzere farklı inanç, kimlik ve diğer azınlık sivilere yönelik işlenen insanlığa karşı suçlar ve savaş suçları hakkında acil soruşturma başlatılmasını,
2. UCM' ye taraf devletlerin vatandaşlarının bu suçlara katılımının tespit edilerek, ilgili kişilere yönelik uluslararası yakalama kararları çıkarılmasını,
3. Katliamlarda rolü olan örgüt, grup ve şahısların faaliyetlerinin merccek altına alınması ve bu suçları işleyenlerin tespit edilerek adalet önüne çıkarılmasını,
4. Saldırlardan etkilenen sivilere korunmasına yönelik uluslararası tedbirlerin alınması. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletlerin ve uluslararası toplumun devreye girerek insani yardım koridorlarının oluşturulması, güvenli bölgelerin tesis edilmesi, sivilere tahliye edilmesi için uluslararası izleme mekanizmalarının devreye sokulması ve saldırılardan sorumlu gruplara yönelik ekonomik ve diplomatik yaptırımlar uygulanmasını,
5. Ayrıca, bölgeye uluslararası gözlemcilerin gönderilerek insan hakları ihlallerinin belgelenmesi ve sorumluların cezalandırılması için etkin adımlar atılmasını talep ederiz.

18.03.2025

Saygılarımızla,
Diyarbakır Barosu